

KONKURENTSIAMET

Pille Lehis
Andmekaitse Inspeksioon
Tatari 39 Tallinn

Meie: 21.06.2024 nr 12-1/2024-008-3

Kiri edastatud digitaalselt aadressil: info@aki.ee

Maksejõuetuse teenistuse pöördumine seoses Teie 03.06.2024 nr 2.3-8/24/1298-2 selgitustega Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojale

Austatud koostööpartner ja järelevalveorgan

Maksejõuetuse teenistusele edastati Teie poolt 03.06.2024.a. koostatud vastus nr 2.3-8/24/1298-2 selgitustaotlusele, mille saatis Teile 06.05.2024.a. Eestis maksejõuetusvaldkonnas peamiselt haldusjärelevalvet teostama õigustatud ja teostama kohustatud haldusorgan – Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda. Inspeksiooni selgituste tõttu on teatud järelevalvesubjektid keeldunud teenistuse haldusjärelevalve toimingutes osalemisest.

Maksejõuetuse teenistus ei ole Teile 06.05.2024.a esitatud Koja algset selgitustaotlust näinud, kuid Teie vastusest ja selles sisalduvatest selgitusest nähtub, et Teile on esitatud mõneti moonutatud ja kallutatud (väär)informatsiooni, mille pinnalt Te olete üldistavad järeldused teinud ja Kojale omakorda selgitusi jaganud.

Maksejõuetuse teenistus kui meile teadaolevalt hetkel Eestis maksejõuetusvaldkonnas ainsana¹ haldusesisest haldusjärelevalvet teostav haldusorgan peab vajalikuks selgitada Teile alljärgnevat:

1. Maksejõuetuse teenistus ei tegele andmekorjega ega andmekogu loomisega. Isegi kui see nii oleks, siis oleme Teie juhenditest seni aru saanud, et **andmekogude välises avaliku sektori andmetöötluses** rangeid nõudeid ei ole – piisab, kui haldusorgan suudab töötlemise vajalikkust avaliku ülesande ja seadusega pandud kohustuse täitmise kontekstis põhjendada (IKS § 10 lg

¹ 16. detsembril 2020. aastal vastu võetud ja 01. jaanuaril 2022. aastal jõustunud pankrotiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse tulemusena on Eestis **maksejõuetusvaldkonnas** tekkinud **haldusjärelevalveorganite paljus**us. Paraku teatasid Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda (kutsekoja juhatus) ja Eesti Advokatuur (selle juhatus) kui pädevad haldusorganid eelmise aasta sügisel, et nad neile seadusega pandud ülesandeid ei täida st haldusjärelevalvet maksejõuetusvaldkonnas enam ei teosta. MJT 2024.a aprilli alguses tehtud teavitust kõigile pankrotihalduritele kui haldusorganitele oli ajendatud just eeltoodud asjaolust, sest riigis ei saa eksisteerida olukorda, kus maksejõuetusvaldkonnas on haldusjärelevalve tervikuna lõppenud. Loe vajadusel lähemalt: <https://maksejouetus.konkurentsiamet.ee/maksejouetuse-teenistus/tegevused-ja-tulemused> lisa 3 - HJV.

2). Maksejõuetuse teenistus on 01.01.2022.a seadusega loodud sõltumatu ja erapooletu haldusorgan (nagu Andmekaitse Inspeksioon), mis tegeleb riikliku järelevalvega varatute juriidilisest isikutest võlgnike ja nende PankrS §-s 117 nimetatud lähikondsete üle ning haldusjärelevalvega maksejõuetusvaldkonnas (haldus)menetlusi läbiviivate st teiste halduse kandjate ehk pankrotihaldurite üle. Tegemist on seetõttu haldusesisese kontrolliga.

2. Maksejõuetuse teenistusel tekib Andmekaitse Inspeksiooni poolt Kojale antud selgitusi lugedes põhimõtteline küsimus, *kuidas riigi poolt delegeeritud avalike ülesannete täitjale ehk füüsilisest isikust pankrotihaldurile ehk haldusorganile seaduses esitatud (näiteks PankrS § 56, PankrS § 74 ja PankrS § 125) nõuete täitmist vastava pankrotimenetluse algatamisel, keset seda menetlust ja pärast lõpetamist saavad kohus ja kõik muud seadustest tulenevalt vastavad järelevalveorganid etteulatuvalt ja tagantjärele kontrollida*, kui Andmekaitse Inspeksioon jääb seisukohale, et maksejõuetusvaldkonnas tegutsevate haldusorganite ehk pankrotihaldurite käest ei tohi neile seaduses toodud nõuete täitmise ja neile kehtivatest toimingupiirangutest kinnipidamise kontrollimiseks mistahes informatsiooni küsida. Eriti olukorras, kus haldusorganid ise - st Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda kui haldusjärelevalveorgan ja füüsilisest isikust pankrotihaldurid, saneerimisinõustajad, usaldusisikud - *ühest küljest avaliku võimu kandjad riigi teenistuses ja teisest küljest haldusesisese järelevalvesubjektid - mitte ükski neist jätkuvalt ei täida PankrS §-s 59 lg 2 punktis 7 ja lõikes 4 toodud nimekirjas (registris) avalikustamise nõudeid Eestis ausate, läbipaistvate, otstarbekate ja hea haldustavaga kooskõlas olevate pankrotimenetluste ehk avalike ülesannete täitmiseks.*² Informatsioon, mida Maksejõuetuse teenistus soovis (soovib) sisuliselt enda koostööpartneritelt saada, peaks juba 14 aastat Koja kodulehel kogu avalikkusele ööpäevaringselt nähtav olema. Võibolla peaks Andmekaitse Inspeksioon kui järelevalveorgan kontrollima selle nõude täitmist.

3. Olukorras, kus avalikkusel, sh võlausaldajatel, võlgnikel ning järelevalveorganitel st kohtutel ja Maksejõuetuse teenistusel puudub pankrotihaldurite haldusülesannete täitmisest ülevaade (*kes tegelikult halduri kui haldusorgani nimel midagi menetleb, kes on kelle abiline või esindaja, kes maksab kellele kelle arvel ning mis konkreetsetes haldus- ja kohtumenetlustes tegelikult toimub, kes kellega keelatud tehinguid teeb või toimingupiiranguid rikub jne*), võiks Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda kui seaduse seletuskirja kohaselt peamine haldusjärelevalveorgan täita talle seadusega pandud ülesandeid ning PankrS §-ga 59 avalikustamisele kuuluvad andmed enda kodulehel avalikustada, sh ise haldusjärelevalve organina nõuda vajalike andmete esitamist haldusorganitelt st pankrotihalduritelt ehk järelevalvesubjektidelt. PankrS § 59 täitmata jätmine on Maksejõuetuse teenistuse kui nn pankrotiombudsmani hinnangul väga oluline rikkumine ausa ja läbipaistva haldusmenetluse tagamisel, millele Maksejõuetuse teenistus on Koja tähelepanu juhtinud juba 2023.a kevadel. Avalikkus soovib aru saada, kuidas haldusorganist pankrotihaldur oma tööd teeb (milliste abiliste ja esindajate abil) ehk avalikkus soovib teada kuidas pankrotihaldur, saneerimisinõustaja ja usaldusisik oma seadusega pandud avalikke

² PankrS § 59. (1) Pärast haldurina tegutsemise õiguse andmist kannab kutsekogu juhatus isiku andmed pankrotihaldurite nimekirja. (2) Halduri kohta märgitakse nimekirja:

1) nimi;

2) halduri büroo ärinimi ja kontaktandmed;

3) haldurina tegutsemise õiguse saamise kuupäev;

4) andmed hariduse kohta;

5) haldurina tegutsemise õiguse peatamise ja äravõtmise aeg ja alus;

6) kutsekindlustuslepingu kehtivuse aeg;

7) andmed pankrotimenetluste kohta, milles ta on kinnitatud halduriks.

(3) Nimekirja pidaja on koda. Nimekiri tehakse avalikkusele kättesaadavaks koja veebilehel. Nimekirja pidamise kord kehtestatakse koja põhikirjas.

(4) Nimekirja kantud haldur peab tagama esitatud andmete õigsuse.

ülesandeid täidab. Avalikkus, võlausaldajad, võlgnikud jt on juba pöördunud ja pöörduvad jätkuvalt Maksejõuetuse teenistuse poole vihjete, märgukirjade, telefonikõnede, kaebuste jms teemal, et mistahes maksejõuetusmenetlused ei ole Eestis jätkuvalt ausalt läbi viidud, läbipaistvad ning erapooletu ja sõltumatu haldusorgani ehk pankrotihalduri poolt menetletud. **Pöördumiste arv on ajas kasvanud. Rikkumiste arvu kasv eeldab efektiivsemat ja laiaulatuslikumat haldusjärelvalvet.**

4. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi (EL) 2019/1023, 20. juunist 2019, mis käsitleb ennetava saneerimise raamistikke, võlgadest vabastamise ja äritegevuse keeldu ning saneerimis-, maksejõuetus- ja võlgadest vabastamise menetluse tõhususe suurendamise meetmeid, ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2017/1132 (*edaspidi: saneerimise ja maksejõuetuse direktiiv*) preambuli punktide 87 ja 89 ning direktiivi artikli 27 kohaselt on liikmesriikidel muuhulgas kohustus tagada, et **maksejõuetusõiguse valdkonnas avalike ülesannete täitjate (avaliku võimu kandjate) st Eesti mõistes füüsilisest isikust pankrotihaldurite, saneerimisinõustajate ja usaldusisikute kui haldusorganite üle teostatakse järelvalvet, mis peab olema tõhus tagamaks maksejõuetusvaldkonnas avalike teenuste osutamise tulemuslikult ja pädevalt ning asjaomaste menetlusosaliste (võlgnik, võlausaldajad, ühiskond laiemas plaanis) suhtes erapooletult ja sõltumatult.** Need järelvalvemehhanismid peavad hõlmama ka meetmeid, mida kohaldatakse avaliku ülesande täitja vastutuse suhtes juhul, kui avaliku ülesande täitja oma kohustusi rikub. Liikmesriigid peavad tagama, et teave maksejõuetusõiguse valdkonnas avalike ülesannete täitjate üle järelvalvet teostavate asutuste või organite kohta oleks üldsusele kättesaadav.

5. Alates 01. jaanuarist 2010 on maksejõuetusõiguses kehtiva ametiteooria³ ja EL Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) 2015/848, 20. maist 2015 maksejõuetusmenetluste kohta lisa B, PankrS § 54, PankrS § 70, HMS § 8 kohaselt kõik Eestis saneerimisinõustajana, pankrotihaldurina või usaldusisikuna tegutsemisõiguse saanud inimesed käsitletavad haldusorganitena (avaliku võimu kandjatena). Seega pöördus Andmekaitse Inspektsiooni poole selgitustaotlusega haldusorgan (teiste haldusorganite nimel) olukorras, kus ta ise on loobunud talle seadusega pandud haldusjärelvalve ülesannete täitmisest ning võibolla soovib Maksejõuetuse teenistusel oma seadusest tulenevate ülesannete kvaliteetset täitmist takistada.

6. Ausus, erapooletus ja sõltumatus on rahvusvaheliselt tunnustatud ja ka Eesti maksejõuetusõiguse ja kõigi mistahes maksejõuetusmenetluste fundamentaalne alustala. Füüsilisest isikust pankrotihaldur, saneerimisinõustaja, usaldusisik, sundlikvideerija kui haldusorgan peab olema avalike ülesannete täitmisel st mistahes maksejõuetusmenetlust ise haldusorganina läbi viies aus, usaldusväärne, erapooletu ja sõltumatu igal ajahetkel – seda nii tegelikult kui ka näivana - kõigi menetlusosaliste (võlgnik, võlausaldajad, avaliku huvi kandja), avalikkuse ees laiemas plaanis ning mistahes järelvalveorganite nt kohus, riikliku järelvalveorgan, haldusjärelvalveorgan) silmis. Alati.

³ Ametiteooriast juhindumine kehtestati 01.01.2010.a jõustunud kohtutäituri seadusega. Kohtutäituri seaduse eelnõu seletuskiri (462 SE III). Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/1b0d01ec-f7b5-2581-75d9-dda4dd01275a/Kohtutäituri%20seadus>. Ametiteooria kasutuselevõtul oli Eestile eeskujuks Saksa õigus. Ametiteooria vaatab pankrotihaldurit kui õiguse elluviimise (haldus)organit, kes esineb menetluses enda nimel, mõjutades pankrotivara ja võlgnikku. Selle seisukoha kohaselt on pankrotihalduril oma ametialase seisundi alusel võimalik oma nimel tegutseda pankrotivara kandjana võlgniku poolt ja vastu, niivõrd kui pankrotivara kui vastutuse objekt on määratud võlausaldajatele. Loe ka <https://www.just.ee/oigusloome-arendamine/maksejõuetusõiguse-revisjon-loppenud#Valminud%20materjalid>, maksejõuetusõiguse revisjoni töörühma liikme Kersti Kerstna-Vaksi analüüs-kontseptsiooni:

[„Halduri nimetamine ja vabastamine, esitatavad nõuded, tegutsemise õigus, häälte määramine ja võlausaldajate ÜK otsused, kohtute efekt. tõstmine, halduri ja pankrotitoimkonna tasud, aruandlus, võlgniku teabe andme kohustus ja enese mittesüüstamine”](#)

Näiteks vastavalt PankrS 56 lg 2 peab pankrotihalduril olema kohtu ja võlausaldajate **usaldus** (enne kui ta alustab avaliku ülesande täitmist ja kogu avaliku ülesande täitmise ajal st menetluse läbiviijana, haldusorganina). Sama paragrahvi lõike 3 kohaselt ei tohi pankrotihaldur olla kohtu töötaja ning **ta peab olema sõltumatu võlgnikust ja võlausaldajatest**. Lõike 4 kohaselt ei või halduriks (konkreetses menetluses läbiviija ehk haldusorgan) **ei või olla asja menetleva kohtuniku ega kohtunikuabi lähikondne**. Sama paragrahvi lõike 5 kohaselt **pankrotihalduri nimetamisel konkreetses menetluses, sealhulgas piiriüleste juhtumite korral, tuleb** (kohtul ja Maksejõuetuse teenistusel võlausaldajate rollis täites ja tavavõlausaldajatel halduri valimisel või välja vahetamisel) **arvestada halduri kogemusi, erialaseid teadmisi ja juhtumi eripära**. Näiteks juhul, kui Maksejõuetuse teenistus teostab riiklikku järelevalvet varatu äriühingu pankrotimenetluses ning menetluse käigus on mingil põhjusel olemasolev haldusorgan ehk pankrotihaldur välja vahetada, tuleb Maksejõuetuse teenistusel samuti uue pankrotihalduri valimisel samuti lähtuda PankrS § 56 toodud nõuetest. Arvestada tuleb ka HMS §-s 10 kui üldnormis nimetatud taandamiskohustustega menetlustest.⁴ Kahjuks esineb Eestis teenistusele teatavaks tehtud ja teatavaks saanud informatsioonist lähtuvalt märkimisväärsel hulgal rikkumisi.

7. Rõhutame, et mistahes **maksejõuetusmenetlus on avaliku huviga menetlus** (sarnaselt haldusmenetlusega) – see kehtib nii enamikes maailma riikides, sh Eestis. Maksejõuetus on taunitav nähtus ühiskonnas ning **maksejõuetusega seonduva kahju ennetamist või kõrvaldamist peab menetlema erapooletu ja sõltumatu professionaalne kogenud avaliku ülesande täitjaks valitud (delegeeritud) füüsiline isik – pankrotihaldur**, saneerimisnõustaja, usaldusisik (avaliku võimu kandja). Sellele isikule ehk haldusorganile seadusega pandud nõuetest kinni pidamist peab saama kontrollida haldusorgan (näiteks Maksejõuetuse teenistus), kes on seadusandja poolt veelgi efektiivsema järelevalve eesmärgil loodud aastal 2022.

8. Juhime Teie tähelepanu asjaolule, et Andmekaitse Inspektsiooni antud selgituste kontekstis tuleb Teil mõista, et **tegemist on ühe halduse kandja (näiteks Maksejõuetuse teenistus või kohus) internse kontrolliga st haldusjärelevalvega teise haldusekandja (näiteks pankrotihaldur) üle**, kes peab olema seaduse kohaselt aus, kohtunikule omaste kõrgete kõlbeliste omadustega, erapooletu ja sõltumatu ning kes ei tohi teha PankrS § 125 toodud keelatud tehinguid olles ise riigi nimel avaliku ülesande täitja kõigi võlgnike, võlausaldajate ja Eesti ausa ettevõtluskeskkonna huve teenides.

PankrS § 125 sätestab, et:

(1) Pankrotihaldur **ei või** pankrotivara osas või selle arvel **teha tehingut iseenda või endaga seotud isikuga või muid sarnase iseloomuga või huvide konfliktiga seotud tehinguid** ega taotleda sellise tehinguga kaasnevate kulutuste hüvitamist käesoleva seaduse § 66 kohaselt.

(2) **Halduriga seotud isik on muu hulgas:**

1) halduri abikaasa, samuti endine abikaasa, kui abielu on lahutatud aasta jooksul enne tehingu tegemist;

1¹) halduri registreeritud elukaaslane, samuti registreeritud elukaaslane, kellega sõlmitud kooseluleping on lõpetatud aasta jooksul enne tehingu tegemist;

2) isik, kellel on halduriga ühine majapidamine või kellel oli halduriga ühine majapidamine viimase aasta jooksul enne tehingut;

⁴ HMS § 10. Taandamine

(1) **Haldusorgani nimel tegutsev isik ei või haldusmenetlusest osa võtta, kui:**

1) ta on asjas menetlusosaline või menetlusosalise esindaja;

2) ta on asjas menetlusosalise või menetlusosalise esindaja **sugulane (vanem, laps, lapsendaja, lapsendatu, vend, õde, vanavanem, lapselaps), abikaasa, registreeritud elukaaslane, hõimlane (abikaasa või registreeritud elukaaslase vanem, laps, lapsendaja, lapsendatu, vend, õde, vanavanem, lapselaps) või perekonnaliige;**

3) ta on menetlusosalisest või selle esindajast töölases, teenistuslikus või **muus sõltuvuses;**

4) **ta on muul viisil isiklikult huvitatud asja lahendist või kui muud asjaolud tekitavad kahtlust tema erapooletuses.**

(2) Perekonnaliige käesoleva seaduse tähenduses on isik, kes elab menetlusosalisega koos ja neil on ühine majapidamine.

3) halduri ülenejad ja alanejad sugulased ning nende abikaasad või registreeritud elukaaslased ning halduri õde ja vend, samuti halduri abikaasa, registreeritud elukaaslase ja käesoleva lõike punktis 2 nimetatud isiku ülenejad ja alanejad sugulased ning õde ja vend;

4) juriidiline isik, kelle aktsiad või osad kuuluvad kas täielikult või osaliselt haldurile või käesoleva lõike punktides 1–3 nimetatud isikutele või kelle juhtorganitesse haldur kuulub või kellega ta on töölepingulises suhtes.

PankrS § 74 sätestab, et:

(1) Pankrotitoimkonna liikmeks võib olla teovõimeline füüsiline isik, kes on **sõltumatu haldurist**. Pankrotitoimkonna liikmeks **ei või olla halduri lähikondne (vt PankrS § 125 lg 2), samuti käesoleva seaduse § 57 lõikes 6 nimetatud isik** ega maksejõuetuse teenistuse juhataja, ametnik ja töötaja. (3). Pankrotitoimkonda ei või kuuluda kohtunik, võlgniku lähikondne, samuti selle pankrotimenetluse haldur ega usaldusisik.

Juhul, kui konkreetne isik otsustas, et tema tahab sooritada pankrotihalduri eksami ning olla riigi nimel ja volitusel kohtu poolt nimetatud aus, erapooletu, sõltumatu kogenud pankrotihaldur ehk haldusorgan, pidi see sama isik riigilt pankrotihaldurina tegutsemisõiguse saamisel võtma ka analoogselt riigiametnikuga teadmise ja vastutuse temaga seotud isikute (lähikondsete) osas. Ka tema PankrS § 125 lg 2 nimetatud lähikondsed on kogu pankrotihalduri tegutsemisaja jooksul võimaliku järelevalve ja avaliku huvi orbiidis lähtuvalt sellest, kuidas konkreetne haldusorgan ehk pankrotihaldur avalike ülesannete täitmisel käitub (*on aus, on usaldusväärne, on kõrgete kõlbeliste omadustega, on sõltumatu, on erapooletu, ei tee korruptiivseid tehinguid jne*). Pankrotiseaduse § 125 on õiguslik alus, millest lähtuvalt haldusjärelevalve organ viib kontrolli läbi st §-s 125 toodud andmete avalikustamiseks peavad haldusorganid ehk pankrotihaldurid olema koguaeg valmis. Haldusorganid ehk pankrotihaldurid peavad oma ametiülesannete täitmist kajastama toimikus. Haldusjärelevalvet ei ole võimalik teha, kui Andmekaitse Inspektsioon leiab, et PankrS § 125 toodud andmeid teiselt haldusorganilt st pankrotihaldurilt või teiselt järelevalveorganilt küsida ei saa (ei tohi).

Vastavalt pankrotiseaduse § 54 on pankrotihalduri ametitegevuseks pankrotimenetluste läbiviimine, tegutsemine juriidilise isiku sundlõpetamise korral kohtu poolt määratud likvideerijana ja saneerimisnõustajana ning õigusaktidega pandud teiste ülesannete täitmine. Eestis ei tuntaks mõistet ja ülesande täitjat nimega „pankrotihaldur“, kui seadusandja poleks seda seadusega loonud avalike ülesannete täitjaks. Igaüks ei saa hakata või olla pankrotihaldur. Avalike ülesannete täitjaks saamisele on seadusega kehtestatud eeldused, kõrged kõlblusnõuded ja muud kriteeriumid (vt PankrS § 56 ja 57), millele vastavust peab saama järelevalveorgan kontrollida. **Küsimus ei ole siinjuures pelgalt Maksejõuetuse teenistuse pädevuses või kontrollitoimingute määratluses ja ulatuses. Järelevalvet teostavad maksejõuetusvaldkonnas nii kohtud, pankrotitoimkonnad, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, Eesti Advokatuuri juhatus, sh ka Teie - Andmekaitse Inspektsioon oma pädevuse piires.**

9. Eesti õigust on seoses saneerimise ja maksejõuetuse direktiivi ülevõtmise ja Maksejõuetuse teenistuse loomisega oluliselt muudetud.⁵ Näiteks ka Eesti Advokatuuri juhatus peab valvama usaldusisikute, saneerimisnõustajate ja pankrotihaldurite üle (õiguslik alus: AdvS § 46 lg 1 ja 3) ning see valve ei ole samasugune järelevalve, kui advokatuuri aukohtu poolt läbiviidav liikmete interne kontroll advokaadilt õigusteenust saanud klientide subjektiivsete õiguste tagamiseks ehk tuntud aukohtu menetlus. **Maksejõuetuse valdkonnas avalike ülesannete täitjad st pankrotihaldurid, saneerimisnõustajad ja usaldusisikud on avalik-õigusliku iseloomuga suhetes menetlusosalistega, mitte eraõiguslikes suhetes.**⁶ Maksejõuetuse valdkonnas avalike ülesannete täitjate üle järelevalve tegemisel on Eesti Advokatuuri

⁵ Pankrotiseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus, vastu võetud 16.12.2020, jõustunud 01.01.2022.

⁶ Avalikud ülesanded, mida neil täita tuleb, on sätestatud direktiivis ja seadustes. Isik annab nõusoleku asuda täitma avalikke ülesandeid, mitte ei lepi kliendiga kokku kliendilepingus talle antud käsundit.

juhatuse haldusorgan saneerimise ja maksejõuetuse direktiivi, pankrotiseaduse, advokatuuriseaduse ning haldusmenetluse seaduse mõistes. Ka Eesti Advokatuuri juhatus peab kontrollima näiteks PankrS § 56, 57, 125, 74 jt nõuetele vastavust halduri käitumises. Seega ka see haldusorgan töötleb haldusorgani lähikondsete isikuandmeid kontrollitoimingute teostamisel.

10. Haldusorgani järelevalve pädevus tuleneb tema tegevusvaldkonnast (*näiteks avaliku huvi ja võlausaldajate kaitse, pankrotimenetluste kulude otstarbekus, maksejõuetuse ühtse praktika kujundamine pankroti-, saneerimis-, võlgade ümberkujundamise ja füüsilise isiku kohustustest vabastamise menetluses*), sealhulgas peab järelevalvet teostav haldusorgan kontrollima, kas järelevalvatav haldusorgan (*ehk saneerimisnõustaja, pankrotihaldur, usaldusisik*) järgib selles valdkonnas kehtestatud nõudeid (*näiteks pankrotiseaduse § 59 lg 2 p 7, lg 3 ja lg 4 täitmist - andmed pankrotimenetluste kohta, milles vandeadvokaat on kinnitatud halduriks, info avalikustamine veebilehel ja andmete õigsus, erapooletuse ja sõltumatuse printsiibi igakülgne järgimine kõigis menetlustes, kõrvaltoimingute piirangutest kinnipidamine jne*). Haldusjärelvalve puhul ei määra alluvussuhe järelevalvepädevust. Järelevalvepädevus tuleneb konkreetse haldusorgani tegevusvaldkonnast tagada selles valdkonnas (*näiteks maksejõuetusvaldkond*) kehtivate normide järgimine ning kohustusest kontrollida sh teiste haldusorganite poolt seadusega või seaduse alusel kehtestatud nõuete järgimist. Järelevalve teostaja võib eriseadusest tuleneva volituse alusel kontrollida haldusorgani tegevust, mis haldusorganisatsioonis asub teises valitsemisalas, või ka haldusorganit, mis on tema kõrgemalseisev organ. Haldusjärelvalve hõlmab eelkõige järelevalvatava tegevuse õiguspärasust, aga Maksejõuetuse teenistuse puhul ka läbiviidavate menetluste otstarbekuse kontrolli (valdkondlik õiguslik alus: PankrS).

11. Lõpetuseks märgime, et Maksejõuetuse teenistus ei ole Konkurentsiamet ja Konkurentsiamet ei ole Maksejõuetuse teenistus.⁷ Maksejõuetuse teenistuse loomisel maksejõuetusõiguse reformi raames võeti eeskujuna maksejõuetusasjade õiguskantsleri institutsioonist Soomes. Maksejõuetuse teenistuse ja selle juhataja näol on sisuliselt maksejõuetusvaldkonna ombudsmaniga Eestis. Maksejõuetuse teenistus on pankrotiseadusega⁸ (*vt PankrS peatükk 12' st § 192¹ ja järgnevad*) loodud eraldiseisev, oma tegevuses täiesti sõltumatu, eraldi autonoomse pädevuse ja eraldi eelarvega organ, mis on Konkurentsiameti kantselei teenindamisel. (PankrS § 192⁵). Konkurentsiameti peadirektor ei puutu Maksejõuetuse teenistusega kokku ega juhi Maksejõuetuse teenistust ning Maksejõuetuse teenistus ega selle juhataja ei allu Konkurentsiameti peadirektorile. Maksejõuetuse teenistus on sõltumatu (PankrS § 192¹ lg 4) ning Maksejõuetuse teenistuse juhataja on sõltumatu ja erapooletu. Valdkonna eest vastutaval ministril ei ole õigust sekkuda teenistuse juhataja otsuste tegemisse viisil, mis ohustaks teenistuse juhatajale seaduses sätestatud sõltumatuse nõudeid. (PankrS § 192³). Maksejõuetuse teenistusel ei ole kehtiva õiguse kohaselt distsiplinaar-, väär- ega süütegude menetlemise õigust. Maksejõuetuse teenistus ei saa maksejõuetusvaldkonnas avalikke ülesandeid täitvalt inimeselt ehk haldusorganilt ära võtta usaldusisikuna, saneerimisnõustajana või pankrotihaldurina tegutsemise õigust, kuigi Maksejõuetuse teenistus võib selle inimese ehk haldusorgani tegevuses (tegevusetuses) olla tuvastanud korduvaid õigusrikkumisi mitmetes käimasolevates ja/või lõppenud erinevates maksejõuetusmenetlustes. Eeltoodust tulenevalt on Maksejõuetuse teenistusel kehtivast õigusest tulenevalt antud vaidluse puhul üksnes õigus ja võimalus juhtida võimalikele õigusrikkumistele maksejõuetusvaldkonnas tähelepanu pöördudes selleks avalduse (taotluse/kaebusega) kas kohtu, pankrotitoimkonna, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja ja/või Eesti Advokatuuri kui järelevalveorganite poole.

⁷ Analoogselt näiteks nagu Eesti Pank ei ole Finantsinspektsioon ja Finantsinspektsioon ei ole Eesti Pank, kuigi nad tegutsevad samal aadressil, praktiliselt samas hoones.

⁸ Pankrotiseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus, vastu võetud 16.12.2020, jõustunud 01.01.2022.

Need haldusorganid töötlevad ka rikkumistena esitatud või kajastatud võimalikke isikuandmeid.

Käesoleva juhtumi puhul jääb Maksejõuetuse teenistusele kohati arusaamatuks Andmekaitse Inspektsiooni käitumine, st millisel õiguslikul alusel Andmekaitse Inspektsioon kui järelevalveorgan annab seadusandja sätete ja mõtte kohta teisele haldusorganile tõlgendusi ja selgitusi teades, et need omakorda antakse edasi järgmisele haldusorganile ehk antud juhul haldusjärelevalve subjektidele (pankrotihalduritele). Meile teadaolevalt annab seaduste sätete ja mõtete kohta tõlgendusi ja selgitusi reeglina Justiitsministeerium ning hea halduse tava kohaselt lahendatakse haldusesisesed teemad samas hoones asuvate koostööpartnerite (eelkõige valdkondlike järelevalveorganite) vahel, kui vähegi võimalik, eelnevat arutelu pidades.

Hoolimata eeltoodust - oleme Teile väga tänulikud senise igakülgse koostöö eest ja loodame siiski ka jätkuvale heale koostööle.

Lugupidamisega

(digiallkirjastatud)

Maksejõuetuse teenistuse nimel

Signe Viimsalu
Juhataja

Koopia: Justiitsministeerium